

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om centralmyndighet i Finland i vissa internationella ärenden som gäller underhållsbidrag, lag om tillämpning av rådets förordning om underhållsskyldighet och vissa lagar som har samband med dessa

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om centralmyndighet i Finland i vissa internationella ärenden som gäller underhållsbidrag. Justitieministeriet föreslås bli centralmyndighet i Finland. De centralmyndighetsuppgifter som utrikesministeriet nu har överförs till justitieministeriet. Justitieministeriet sköter även de centralmyndighetsuppgifter som föreskrivs i rådets förordning om underhållsskyldighet. I lagen finns bestämmelser också om rättshjälp när centralmyndigheten eller en av centralmyndigheten bemyndigad person företräder en sökande, och om centralmyndighetens rätt att få uppgifter och handräckning som myndigheten behöver när den sköter sina uppgifter.

Det föreslås dessutom att det stiftas en lag om tillämpning av rådets förordning om un-

derhållsskyldighet. I lagen utfärdas de nationella bestämmelser som tillämpningen av förordningen förutsätter. Bestämmelserna gäller bl.a. behöriga domstolar i ärenden som avses i förordningen.

Utöver detta föreslås det dessutom följdändringar i äktenskapslagen, lagen om underhåll för barn och lagen om erkännande och verkställighet av utomlands givet beslut angående underhållsbidrag. Det föreslås att lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur upphävs.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 18 juni 2011. Lagen om centralmyndighet i Finland i vissa internationella ärenden som gäller underhållsbidrag avses dock träda i kraft redan den 1 januari 2011.

MOTIVERING

1 Nuläge och behovet av reglering

1.1 Nuläge

Finland är part i flera internationella arrangemang som gäller gränsöverskridande indrivning av underhållsbidrag. Dessa är:

- Den i Haag 1958 ingångna konventionen om erkännande och verkställighet av beslut om underhållsbidrag till barn (FördrS 42/1967),

- Den mellan de nordiska länderna ingångna konventionen angående indrivning av underhållsbidrag (FördrS 8/1963),

- Den i Haag 1973 ingångna konventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden angående underhållsbidrag (FördrS 35/1983),

- Rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Bryssel I-förordningen),

- Konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (Luganokonventionen, FördrS 44/1993),

- Det gällande arrangemanget mellan Finland och delstaten Ontario i Kanada för ömsesidighet (FördrS 33/1990),

- Det gällande arrangemanget mellan Finland och Amerikas förenta stater för ömsesidighet (FördrS 57/1996) och

- Överenskommelsen mellan Finlands regering och Amerikas förenta staters regering om verkställighet av underhållsskyldighet (FördrS 74/2007).

Dessutom erkänner och verkställer Finland utomlands meddelade domar om underhållsbidrag på basis av sin egen lagstiftning utan att det finns internationella förpliktelser till detta. Enligt 1 § i lagen om erkännande och verkställighet av utomlands givet beslut angående underhållsbidrag (370/1983) kan genom förordning stadgas att beslut om underhållsbidrag som givits i också annan stat än sådan som är part i den i Haag 1973 ingångna konventionen gäller och ska verkställas i Finland i enlighet med nämnda lag. En sådan förordning har utfärdats 1989 (832/1989).

Bestämmelser om internationellt samarbete och handräckning vid indrivning av underhållsbidrag från en främmande stat finns i den konvention som ingicks i New York 1956 (New York-konventionen, FördrS 37/1962). Enligt den är varje konventionsstat skyldig att tillsätta en eller flera organ för att förmedla sådana ansökningar om indrivning av underhållsbidrag som skickas till eller kommer från främmande stater. I Finland sköter utrikesministeriet dessa centralmyndighetsuppgifter. Det finns bestämmelser om detta i förordningen om utrikesministeriets uppgifter vid indrivning av underhållsbidrag (831/1989). Enligt den är utrikesministeriet likaså förmedlande och mottagande organ när indrivningen av underhållsbidrag sker med stöd av något annat avtal än New York-konventionen eller när ömsesidighet iakttas vid indrivningen av underhållsbidrag. Dessutom kan utrikesministeriet enligt egen prövning vara förmedlande och mottagande organ även i andra fall än de som nämns ovan. Bestämmelser om centralmyndigheter finns också i överenskommelsen mellan Finlands regering och Amerikas förenta staters regering om verkställighet av underhållsskyldighet. Enligt artikel 3 i den är utrikesministeriet centralmyndighet i Finland.

Rådets förordning (EG) nr 4/2009 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet (nedan rådets förordning om underhållsskyldighet, rådets förordning eller förordningen) trädde i kraft den 30 januari 2009. Förordningen börjar tillämpas den 18 juni 2011. I fråga om vissa artiklar börjar förordningen dock tillämpas redan den 18 september 2010. Dessa artiklar gäller främst meddelanden från medlemsstaterna till kommissionen och förordningens bilagor.

Förordningen ska tillämpas på underhållsskyldighet som har sin grund i familje-, släktskaps-, äktenskaps- eller svägerlagsförhållande. I förordningen finns bestämmelser om behörighet, erkännande, verkställbarhet och verkställighet av domar, möjlighet till rättslig prövning, förlikningar inför domstol

och officiella handlingar samt om samarbete mellan centralmyndigheter.

Bestämmelserna om samarbete mellan centralmyndigheter i förordningen är mera detaljerade än i New York-konventionen som nämns ovan. Centralmyndigheters uppgifter delas i förordningen upp i allmänna och särskilda uppgifter. Allmänna uppgifter är samarbete mellan centralmyndigheter, i synnerhet informationsutbyte för att uppnå ändamålen med förordningen och att söka lösningar på de svårigheter som uppstår vid tillämpningen av förordningen. Centralmyndigheten ska även främja samarbetet mellan de behöriga myndigheterna i sin hemstat när det gäller frågor som omfattas av förordningen (artikel 50).

Centralmyndigheters särskilda uppgifter är att till andra medlemsstater vidarebefordra och från andra medlemsstater ta emot sådana ansökningar som avses i förordningen, och att inleda eller underlätta inledandet av förfaranden som gäller dessa ansökningar (artikel 51). En person som vill att underhållsbidrag ska drivas in kan enligt förordningen göra en ansökan om erkännande och verkställbarhetsförklaring av en dom samt om verkställighet av en dom. Personen kan i vissa fall även ansöka om fastställande av underhållsbidrag och fastställande av föräldraskap samt ändring av en dom om underhållsbidrag (artikel 56.1). Centralmyndighetens tjänster är även tillgängliga för en underhållsskyldig. En underhållsskyldig kan göra en ansökan om ändring av en dom om underhållsbidrag, och om erkännande av en sådan dom som meddelats i en främmande stat och som leder till uppskjutande eller begränsning av verkställigheten av en tidigare dom i den mottagande medlemsstaten.

När det gäller den lag som ska tillämpas på underhållsskyldighet hänvisas det i förordningen till Haagprotokollet av den 23 november 2007 (Haagprotokollet eller 2007 års Haagprotokoll). Enligt förordningen ska den tillämpliga lagen fastställas i enlighet med Haagprotokollet i de medlemsstater som är bundna av protokollet. I rådet för rättsliga och inrikes frågor har det fattats beslut om att gemenskapen binder sig till protokollet. Irland, Förenade kungariket och Danmark deltog inte då detta beslut fattades och kommer

således inte att vara bundna av beslutet. Avsikten är att protokollet ska tillämpas i förhållandet mellan de övriga medlemsstaterna från och med det att förordningen börjar tillämpas.

1.2 Behovet av reglering

Tillämpningen av förordningen förutsätter nationella åtgärder. Det bör finnas bestämmelser om bl.a. vilken instans som är centralmyndighet i Finland och hur denna myndighet samarbetar med de övriga myndigheterna i Finland. Det behövs även bestämmelser om vilken domstol som fastställer om en dom om underhållsbidrag meddelad i en annan medlemsstat är verkställbar i Finland, och vilken domstol som är behörig att lämna en ansökan om förnyad prövning enligt artikel 19 i förordningen.

Bestämmelserna om tillämplig lag i Haagprotokollet är universellt tillämpliga. Nationella lagvalsregler om de lagar som ska tillämpas på underhåll kan inte längre tillämpas när protokollet har trätt i kraft internationellt. Med tanke på tydligheten när det gäller rättsordningen är det nödvändigt att upphäva de nämnda nationella bestämmelserna.

I samband med detta är det ändamålsenligt att genomföra även överföringen av centralmyndighetens uppgifter från utrikesministeriet till justitieministeriet. Uppgifter som gäller den internationella indrivningen av underhållsbidrag hör inte till utrikesministeriets kärnuppgifter. Utrikesministeriet har inga andra centralmyndighetsuppgifter som skulle stödja internationell indrivning av underhållsbidrag, vilket kräver särskild sakkännedom. Justitieministeriet fungerar däremot redan nu som den centralmyndighet som avses i flera av gemenskapens rättsakter och Haagkonventionerna. Dessa uppgifter stöder varandra. Justitieministeriet innehar också ansvaret för lagstiftningen i frågor som gäller underhållsbidrag. Därför är det motiverat att de centralmyndighetsuppgifter som föreskrivs i rådets förordning sköts av justitieministeriet och att de centralmyndighetsuppgifter som nu sköts vid utrikesministeriet överförs till justitieministeriet.

De internationella handlingar som Finland är bundet av förutsätter inte att samma myn-

dighet utför alla centralmyndighetens uppgifter. Enligt artikel 51.3 i rådets förordning får centralmyndighetens uppgifter utföras av offentliga organ i medlemsstaten eller organ som står under tillsyn av de behöriga myndigheterna i medlemsstaten. Också New York-konventionen möjliggör att de förmedlande och de mottagande organen är olika aktörer eller att det finns flera än ett organ av detta slag.

När underhållsbidrag för barn drivs in från en främmande stat, är den sökande oftast Folkpensionsanstalten, till vilken rätten att driva in underhållsbidrag har övergått med stöd av 19 § 2 mom. i lagen om underhållsstöd (580/2008) då den beviljat underhållsstöd till ett barn. Indrivningen sker för närvarande så, att Folkpensionsanstalten sänder de handlingar som behövs till utrikesministeriet, som vidarebefordrar dem till den mottagande staten. När rådets förordning börjar tillämpas förenklas indrivningen av underhållsbidrag mellan EU-staterna, eftersom förordningen innehåller standardblanketter och förenhetliga indrivningsförfarandena i medlemsstaterna. Att utnyttja justitieministeriet för att förmedla handlingarna skulle i dessa fall vara ett onödigt mellanskede som medför ytterligare arbete. Det är därför ändamålsenligt att Folkpensionsanstalten vid tillämpningen av förordningen sänder indrivningshandlingarna direkt till centralmyndigheten i den andra medlemsstaten. De övriga uppgifter som centralmyndigheten har med stöd av förordningen ska däremot skötas av justitieministeriet.

2 Föreslagna ändringar

2.1 Lagen om centralmyndighet i Finland i vissa internationella ärenden som gäller underhållsbidrag

1 §. Lagens tillämpningsområde. I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. I lagen föreskrivs om centralmyndighet i Finland när det gäller internationella ärenden om underhållsbidrag, och om centralmyndighetens rätt att få handräckning vid skötseln av sina uppgifter. I lagen föreskrivs också om rätt till rättshjälp i vissa internationella ärenden som gäller underhållsbidrag.

2 §. Centralmyndighet i Finland. Finland är part i flera internationella arrangemang där det förutsätts att en centralmyndighet eller ett motsvarande organ bistår den underhållsberättigade vid internationell indrivning av underhållsbidrag. Grundtanken med dessa arrangemang är att den underhållsberättigade inte själv behöver sköta om att underhållsbidrag fastställs eller att en dom om underhållsbidrag verkställs i en främmande stat som är part i arrangemanget. Den underhållsberättigade får rikta en begäran om detta till centralmyndigheten i den stat där han eller hon är bosatt. Centralmyndigheten förmedlar å sin sida denna begäran till centralmyndigheten i den mottagande staten som vidtar de åtgärder som behövs i den staten.

Av de gällande internationella arrangemangen tillämpas oftast den i New York den 20 juni 1956 ingångna konventionen om indrivning av underhållsbidrag i utlandet. Utrikesministeriet är verksamt som det förmedlande och mottagande organ som förutsätts i artikel 2 i konventionen. Utrikesministeriet är centralmyndighet i Finland även enligt artikel 3 i överenskommelsen mellan Finlands regering och Amerikas förenta staters regering om verkställighet av underhållsskyldighet. Utrikesministeriet är förmedlande och mottagande organ också i arrangemangen för ömsesidighet som ska iakttas mellan Finland och Amerikas förenta stater samt Finland och delstaten Ontario.

Dessa uppgifter överförs enligt 1 och 2 mom. i den föreslagna paragrafen till justitieministeriet. Justitieministeriet blir också den centralmyndighet som avses i rådets förordning om underhållsskyldighet. Överföringen av centralmyndighetens uppgifter till justitieministeriet har motiverats ovan i punkten "Nuläge och behovet av reglering".

Enligt 3 mom. i paragrafen kan utrikesministeriet enligt egen prövning vara förmedlande och mottagande organ eller tillhandahålla annan hjälp för indrivning eller fastställelse av underhållsbidrag även i andra fall än de som nämns i 1 och 2 mom. Bestämmelsen motsvarar vad som för närvarande gäller med avseende på utrikesministeriet enligt förordningen om utrikesministeriets uppgifter vid indrivning av underhållsbidrag. Bestämmelsen har tillämpats rätt sällan, men med hjälp

av den har man dock i vissa fall kunnat bistå en underhållsberättigad som bor i en stat som inte är part i de arrangemang som nämns ovan. Det är därför nödvändigt att hålla kvar bestämmelsen. Eftersom biståndet i dessa fall inte baserar sig på en internationell förpliktelse, överväger justitieministeriet bl.a. de resurser som står till förfogande med beaktande av om bistånd kan ges och på vilket sätt.

3 §. Centralmyndighetens rätt till handräckning. I paragrafen föreslås en bestämmelse om centralmyndighetens rätt att vid skötseln av de uppgifter som föreskrivs i 2 § få handräckning. Den handräckning som avses i paragrafen kan bestå av antingen utlämnande till centralmyndigheten av uppgifter som innehas av en myndighet eller vidtagande av de åtgärder centralmyndigheten begärt. Ordalydelsen anger att rätten till handräckning existerar endast om begäran grundar sig på en för centralmyndigheten föreskriven uppgift. Uppgifterna ska lämnas ut utan hinder av vad som föreskrivs om sekretess.

Statliga och kommunala socialvårdsmyndigheter får enligt punkt 1 i paragrafen begära handräckning för att reda ut en persons omständigheter och möjligheterna till en uppgörelse i godo. Handräckning av detta slag kan behövas t.ex. när det från en främmande stat kommer en begäran om indrivning av underhållsbidrag eller om meddelande av en dom om underhållsbidrag. Centralmyndigheten får i dessa fall begära att de kommunala socialvårdsmyndigheterna reder ut om den underhållsskyldige är beredd att ingå ett avtal om underhållsbidrag eller att inleda betalningen av underhållsbidrag i enlighet med ett tidigare fattat beslut. Uppgifter om den underhållsskyldiges omständigheter behövs t.ex. när det från en främmande stat kommit en förfrågan genom vilken man försöker reda ut om den underhållsskyldiges ekonomiska situation är sådan att det lönar sig att lägga fram en ansökan om indrivning av underhållsbidrag eller om meddelande av en dom om underhåll.

Centralmyndigheten har enligt punkt 2 i paragrafen rätt att få handräckning av polismyndigheterna för att lokalisera en person. Handräckning av detta slag kan behövas särskilt i situationer där man inte med säkerhet vet om den underhållsskyldige eller den un-

derhållsberättigade befinner sig i Finland. Dessa uppgifter behövs bl.a. för att bedöma om det finns orsak att till Finland skicka en ansökan om indrivning av underhållsbidrag eller om ändring av en dom om underhållsbidrag. I praktiken behövs sådan handräckning endast sällan, eftersom centralmyndigheten i de flesta fall kan reda ut ärendet med hjälp av befolkningsdatasystemet.

Enligt punkt 3 i paragrafen har centralmyndigheten rätt att få handräckning av statliga och kommunala socialvårdsmyndigheter och av skattemyndigheterna för att utreda en persons inkomster och förmögenhet samt för att identifiera personens arbetsgivare eller den som utbetalar personens pension. Centralmyndigheten har rätt till sådan handräckning när den sköter en centralmyndighetsuppgift som gäller indrivning av underhållsbidrag. Behov att få uppgift om inkomster och förmögenhet kan uppkomma särskilt när centralmyndigheten i en annan stat har bett centralmyndigheten i Finland utreda den underhållsskyldiges inkomster och förmögenhet för att kunna bedöma, om det lönar sig att skicka en ansökan om indrivning till Finland.

I artikel 61 i rådets förordning om underhållsskyldighet fastställs för centralmyndigheten en skyldighet att vidta alla lämpliga och rimliga åtgärder för att erhålla de uppgifter som är nödvändiga för att, i ett visst ärende, underlätta erhållande, ändring, erkännande, verkställbarhetsförklaring eller verkställighet av en dom. Sådana uppgifter är enligt artikel 61.2 den underhållsskyldiges eller den underhållsberättigades adress, den underhållsskyldiges inkomst, uppgifter som identifierar den underhållsskyldiges arbetsgivare och/eller bankkonto, och den underhållsskyldiges tillgångar. Uppgifter om den underhållsskyldiges tillgångar får emellertid endast begäras om de uppgifter som nämns ovan är otillräckliga för att domen ska kunna verkställas. Enligt artikel 61.1 tredje stycket får medlemsstaterna utse de offentliga myndigheter eller förvaltningar som ska vara behöriga att tillhandahålla centralmyndigheter de uppgifter som avses ovan. Dessa myndigheter anges i paragrafen.

4 §. Rättshjälp och befrielse från verkställighetskostnader. I 1 mom. i paragrafen föreskrivs om rättshjälp till en sökande som cen-

tralmyndigheten eller en av centralmyndigheten bemyndigad person företräder. Enligt 1 punkten i momentet får en sådan sökande kostnadsfritt rättshjälp, oberoende av vad som annars föreskrivs om rättshjälp, i ett ärende som gäller fastställelse av att ett beslut om underhållsbidrag som har fattats i en främmande stat erkänns eller verkställs i Finland. Rättshjälp beviljas således i något större utsträckning än vad Finland är internationellt förpliktat till. Rådets förordning om underhållsskyldighet förutsätter att rättshjälp beviljas kostnadsfritt direkt med stöd av lagen endast när det gäller underhållsbidrag för barn som är yngre än 21 år. Den föreslagna bestämmelsen är dock nödvändig, eftersom man med stöd av den undviker en stor mängd administrativt arbete som anskaffandet av handlingar som gäller uppfyllande av förutsättningarna för rättshjälp och indrivningen av avgifter från främmande stater annars skulle medföra. Bestämmelsen säkerställer även att de medel som fås genom indrivning av underhållsbidrag inte går till rättegångskostnader. Den motsvarar även nu gällande praxis.

Rättshjälp beviljas enligt 1 mom. 2 och 3 punkten i paragrafen på det sätt som beskrivs ovan även i ett ärende som gäller fastställande av faderskap och i ett ärende som gäller fastställande av underhållsbidrag för barn. I ett ärende som gäller ändring av underhållsbidrag för barn beviljas rättshjälp på det sätt som anges i punkt 4 i momentet, om den sökande är ett barn eller barnets företrädare. Förutsättningen är i dessa fall att barnet är yngre än 21 år. Finland är med stöd av rådets förordning om underhållsskyldighet skyldigt att anordna detta. Rättshjälp beviljas dock oberoende av om ärendet omfattas av förordningen eller inte.

Enligt 3 mom. i paragrafen är en sökande befriad från verkställighetskostnaderna, om centralmyndigheten eller en av centralmyndigheten utsedd person med stöd av en uppgift enligt 2 § företräder en sökande vid verkställigheten av ett beslut om underhållsbidrag. Enligt rådets förordning om underhållsskyldighet är Finland skyldigt att bevilja befrielse från verkställighetskostnader för de barn som avses i artikel 46 i förordningen och enligt artikel 47.2. i förordningen för de

sökande som i ursprungsmedlemsstaten helt eller delvis hade rättshjälp. Bestämmelsen tillämpas dock även i situationer där det inte finns någon internationell juridisk förpliktelse till befrielse. Enligt rådets förordning gäller befrielsen även utsökningsavgifter. Det är dock inte nödvändigt att föreskriva om detta, eftersom utsökningsavgift inte uppbärs för verkställighet av underhållsbidrag enligt 5 § i lagen om utsökningsavgifter (34/1995).

5 §. Översättning av handlingar till främmande språk. Den föreslagna bestämmelsen gäller situationer där centralmyndigheten i Finland med stöd av sin uppgift uppmanas sända en ansökan till en främmande stat. Om det enligt en internationell förpliktelse som är bindande för Finland behövs en översättning av en handling, svarar justitieministeriet för anskaffning av översättningen. Om Folkpensionsanstalten är sökande svarar denna dock själv för anskaffning av översättningen. Svaret för anskaffningen av en översättning innehåller även ansvar för de kostnader detta medför.

I vilken utsträckning det är nödvändigt att översätta handlingar beror förutom på den mottagande statens förhållningssätt även på vilken internationell handling det är frågan om. När en uppgift sköts med stöd av rådets förordning om underhållsskyldighet, är det oftast inte nödvändigt att översätta beslut om underhållsbidrag. I förordningen ställs dock krav på den person som gör översättningen. Enligt artikel 20.3, 28.3, 29.2 och 40.4 i förordningen ska en översättning göras av en person som är behörig att göra översättningar i någon av medlemsstaterna.

6 §. Lagens subsidiära natur. Denna lag tillämpas endast om inte något annat följer av Finlands internationella förpliktelser. De föreslagna bestämmelserna har utarbetats så att den verksamhet som utförs i enlighet med dem vanligen uppfyller Finlands internationella förpliktelser. Det kan dock finnas undantag från detta. Enligt överenskommelsen mellan Finlands regering och Amerikas förenta staters regering om verkställighet av underhållsskyldighet ska tjänster beviljas utan kostnader även i ett ärende som gäller fastställande av underhållsbidrag för make eller maka i sådana fall där det finns minderåriga barn. Också i arrangemangen för ömsesidig-

het kan kostnadsfriheten vara mera omfattande än vad som föreslås i denna lag.

7 §. Ikraftträdande. I paragrafen finns en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse. Avsikten är att centralmyndighetens uppgifter överförs till justitieministeriet vid ingången av 2011 och att lagen då träder i kraft. Ärenden som är anhängiga vid utrikesministeriet och som hör till centralmyndighetens uppgifter överförs till justitieministeriet när lagen träder i kraft.

2.2 Lagen om tillämpning av rådets förordning om underhållsskyldighet

1 §. Tillämpningsområde. I paragrafen har det tagits in en bestämmelse om lagens tillämpningsområde. Av den framgår att lagen innehåller kompletterande bestämmelser om hur rådets förordning om underhållsskyldighet ska tillämpas i Finland. Denna lag tillämpas när ett ärende avgörs med stöd av bestämmelserna i nämnda förordning.

2 §. Bemyndigande för Folkpensionsanstalten att driva in underhållsbidrag. Enligt artikel 51.3 i förordningen får centralmyndighetens uppgifter enligt denna artikel utföras av offentliga organ eller andra organ som står under tillsyn av behöriga myndigheter i medlemsstaten. Av de skäl som nämns ovan under punkten "Behovet av reglering" föreslås att Folkpensionsanstalten vid tillämpning av förordningen sköter indrivningen av underhållsbidrag när rätten att driva in underhållsbidrag har övergått till Folkpensionsanstalten med stöd av 19 § i lagen om underhållsstöd. Det är fråga om fall då Folkpensionsanstalten har beviljat ett barn underhållsstöd på grund av försummelse att betala underhållsbidrag.

Om rätten att driva in underhållsbidrag inte har övergått till Folkpensionsanstalten, ska indrivningen av underhållsbidrag skötas av justitieministeriet, som enligt 2 § i det första lagförslaget är sådan centralmyndighet som avses i förordningen. Justitieministeriet ska sköta indrivningen av underhållsbidrag också när justitieministeriets ställning som centralmyndighet baserar sig på något annat internationellt arrangemang än förordningen. Om rätten att driva in underhållsbidrag i de sistnämnda fallen har övergått till Folkpensionsanstalten med stöd av lagen om underhålls-

stöd, sänder Folkpensionsanstalten indrivningshandlingarna till justitieministeriet, som vidarebefordrar dem efter att ha kontrollerat att de överensstämmer med Finlands internationella åligganden.

Folkpensionsanstalten kan då den sköter indrivning av underhållsbidrag lämna in ansökningar till centralmyndigheten i den mottagande staten om erkännande eller erkännande och verkställbarhetsförklaring av en dom (artikel 56.1.a) samt verkställighet av en dom (artikel 56.1.b). Enligt paragrafens 2 mom. får Folkpensionsanstalten dessutom göra en framställan om sådana särskilda åtgärder som avses i artikel 53.1 i förordningen. En sådan framställan kan gälla lokalisering av den underhållsskyldige eller klarläggande av den underhållsskyldiges inkomster och förmögenhet i syfte att bedöma om det lönar sig att sända en framställan om indrivning av underhållsbidrag till den mottagande staten.

Enligt artikel 51.3 ska medlemsstaten till kommissionen meddela uppgifter om alla sådana offentliga organ eller andra organ som utses att sköta de uppgifter som hör till centralmyndigheten, kontaktuppgifter för dessa samt omfattningen av deras uppgifter. Omfattningen av Folkpensionsanstaltens uppgifter ska meddelas på det sätt som angivits ovan.

3 §. Domstol som fastställer erkännande av beslut och dess verkställbarhet. I 1 mom. i paragrafen har det tagits in en bestämmelse om vilken domstol som prövar ett ärende som gäller verkställbarhetsförklaring av ett beslut och som avses i artikel 27 i förordningen. Nämnda artikel finns i kapitel IV avsnitt 2 i förordningen, och blir tillämplig endast om ett beslut om underhållsbidrag har meddelats i en medlemsstat som inte är bunden av 2007 års Haagprotokoll. Enligt den föreslagna bestämmelsen prövas ärendet av tingsrätten. I artikel 27.2 fastställs den lokalt behöriga tingsrätten och det är därför inte nödvändigt att föreskriva om detta.

Paragrafens 2 mom. gäller en sådan situation som avses i artikel 23.2 i förordningen och där frågan huruvida en dom ska erkännas eller inte är föremål för tvist utan att det krävs en verkställbarhetsförklaring av domen. En ansökan om erkännande prövas i

detta fall av den tingsrätt inom vars domkrets någon av parterna i beslutet är bosatt. I de sållsynta fall där ingen av parterna i beslutet är bosatta i Finland, men man ändå vill få ett avgörande om beslutet erkänns i Finland, prövas ärendet av Helsingfors tingsrätt. Också denna bestämmelse blir tillämplig endast när det beslut, vars erkännande det är frågan om, har meddelats i en medlemsstat som inte är bunden av 2007 års Haagprotokoll.

I artikel 23.3 i förordningen finns en bestämmelse om behörighet att pröva ett ärende som gäller erkännande av en dom, om utgången av ett annat mål är beroende av om en dom ska erkännas. Det är således inte nödvändigt att föreskriva om detta.

4 §. Förnyad prövning av beslut. I paragrafen finns en bestämmelse om vilken domstol som är behörig att utföra den förnyade prövning som avses i artikel 19 i förordningen. Rätten att ansöka om förnyad prövning är ett sätt för den svarande i ett ärende som gäller underhållsbidrag, dvs. vanligtvis den underhållsskyldige, att försöka få ett beslut om underhållsbidrag förklarad ogiltigt på basis av att kallelsen till domstol inte har delgivits på korrekt sätt eller force majeure har hindrat honom eller henne att svara. Om beslutet har fattats i Finland, har det i dessa fall vanligen meddelats en tredsdom om underhållsbidrag.

En begäran om förnyad prövning av ett beslut prövas enligt den föreslagna bestämmelsen av den domstol som har fattat det laga-kraftvunna beslutet. Förnyad prövning kan i sak jämföras med extraordinärt ändringssökande. På grund av felaktig delgivning kan en dom undanröjas med stöd av 31 kap. 1 § i rättegångsbalken och försutten fatalitetid kan på grund av laga förfall återställas med stöd av 17 § i kapitlet. På grund av denna jämförbarhet är det motiverat att vid förnyad prövning i tillämpliga delar iaktta vad som föreskrivs om klagan på grund av domvilla.

Vid förnyad prövning beaktas enligt den föreslagna paragrafen i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 31 kap. 3—5 och 14 a § i rättegångsbalken. Om ärendet behandlas i tingsrätten, iaktas enligt 14 a § 3 mom. i kapitlet vad som i 8 kap. i rättegångsbalken bestäms om behandling av ansökningsärenden. Eftersom ett beslut som varit föremål för för-

nyad prövning antingen förblir i kraft som sådant eller förklaras ogiltigt i sin helhet, kommer det inte i fråga att hänvisa ärendet till förnyad handläggning enligt 6 § eller att rätta domen med stöd av 14 a § 2 mom. i kapitlet. Om grunderna för godkännande och avslående av en begäran om förnyad prövning föreskrivs uttömmande i artikel 19 i förordningen.

Ändring i ett avgörande som meddelats till följd av en ansökan om förnyad prövning får sökas på samma sätt som vid ett avgörande som meddelats för klagan på grund av domvilla. Om en begäran prövas och avgörs i tingsrätten, får ändring sökas utan begränsning i hovrätten och efter detta i högsta domstolen, ifall den beviljar besvärstillstånd. Om hovrätten avgör en begäran om förnyad prövning i första instans, ska man för överklagan ansöka om besvärstillstånd hos högsta domstolen.

5 §. Språket i handlingar. I paragrafens 1 mom. finns en bestämmelse som gäller språket i ett sådant utdrag av ett beslut som utarbetats med stöd av förordningen. Ett sådant utdrag behövs enligt artikel 20.1 b, artikel 28.1 b och artikel 40.2 i förordningen vanligen när ett beslut verkställs eller när en erkänd dom i övrigt återopas. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska det till den finska myndigheten ges in en översättning av utdraget till finska, svenska eller engelska, om utdraget har avfattats på något annat språk än dessa. Således godkänner Finland även ett sådant formulär där utdraget av ett beslut skrivs ner och fylls i på engelska i stället för på de officiella språken. Godkännande av ett engelskspråkigt formulär ska meddelas till kommissionen enligt artikel 71.1 g i förordningen.

Den finska myndigheten får enligt artikel 20.2, artikel 28.2 eller artikel 29.2 i förordningen i vissa fall kräva att en översättning av domen lämnas in. I paragrafen föreslås att översättningen då förutom på finska och svenska också kan ges in på engelska.

6 §. Intyg över att förutsättningarna för rättshjälp uppfylls. I paragrafen föreslås att det föreskrivs om behörigheten att utfärda ett sådant intyg som avses i artikel 47.3 i förordningen. Enligt nämnda punkt ska en part, som i beslutets ursprungsmedlemsstat har

haft förmånen av ett kostnadsfritt förfarande inför en administrativ myndighet, vid alla erkännande-, verkställbarhets- eller verkställighetsförfaranden vara berättigad till rättshjälp enligt punkt 2. En förutsättning för detta är dock att parten lämnar in ett intyg utfärdat av behörig myndighet i ursprungsmedlemsstaten, som visar att han eller hon uppfyller förutsättningarna för att få rättshjälp kostnadsfritt eller mot självriskandel. Enligt paragrafen utfärdas intyget av en rättshjälpsbyrå. Den som ansöker om ett intyg får vända sig till vilken rättshjälpsbyrå som helst.

7 §. Ikraftträdande. Lagen träder i kraft den 18 juni 2011 dvs. samma dag som förordningen börjar tillämpas.

2.3 Äktenskapslagen

50 §. Det föreslås att 1 mom. i paragrafen ändras så att avtal om underhållsbidrag som ska betalas till den andra maken ska föreläggas socialnämnden för fastställelse i den kommun där makarna eller den ena av dem är bosatt. Till skillnad från den gällande bestämmelsen anvisas inte längre den behöriga socialnämnden med hjälp av begreppet hemort. Ändringen är nödvändig för att regleringen av behörighet ska överensstämja med artikel 3 i rådets förordning. I artikel 3 i förordningen anges förutom vilken medlemsstat som är behörig även hos vilken domstol i medlemsstaten behörigheten ska ligga. I punkterna a och b i artikeln anvisas den behöriga domstolen med hjälp av begreppet hemvist.

Artikel 3 i förordningen kommer att gälla även socialnämnder, eftersom förvaltningsmyndigheter under vissa villkor jämställs med domstolar. Det föreskrivs om detta i artikel 2.2 i förordningen. Enligt den avses med begreppet domstol även de administrativa myndigheter i medlemsstaterna som uppfyller de förutsättningar som bestäms i punkten och som på begäran av den berörda medlemsstaten förtecknas i bilaga X. Finland har för avsikt att begära att socialnämnderna anges i denna bilaga.

En person anses vara bosatt i den kommun där han eller hon bor och där de viktigaste beröringspunkterna i livet finns. Den föreslagna ändringen medför i praktiken inte att

grunderna för fastställande av behörighet ändras. Frågan om hur ett begrepp som förekommer i gemenskapens rättsakter ska tolkas hör dock i sista hand till EG-domstolen.

Enligt 2 mom. i paragrafen kan socialnämnden i vissa fall fastställa det avtal som avses i 1 mom., också när ingendera av makarna är bosatt i Finland. Avtalet ska i dessa fall föreläggas Helsingfors stads socialnämnd för fastställelse. En förutsättning är att domstolen i Finland är behörig i frågor som gäller underhåll i enlighet med artikel 3 eller 6 i rådets förordning om underhållsskyldighet. Den föreslagna utvidgningen av behörighet möjliggör bl.a. att finländska makar vars hemvist ligger utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet här ingår avtal om underhållsbidrag som ska betalas till den andra maken. Det faller naturligtvis på parterna själva att överväga om det är ändamålsenligt att fastställa underhållsbidrag i Finland. Detta beror bl.a. på om en stat där den underhållsskyldige har tillgångar erkänner ett sådant beslut.

Det är inte ändamålsenligt att socialnämnden blir tvungen att bedöma hur skäligt avtalet är med stöd av lagen i en främmande stat. På grund av detta är en förutsättning för behörighet i de fall som avses i 2 mom. att parterna i enlighet med artikel 7 i 2007 års Haagprotokoll kommit överens om att Finlands lag tillämpas på underhållsskyldighet.

Den föreslagna paragrafens 3 och 4 mom. motsvarar bestämmelserna i den gällande paragrafens 2 och 3 mom.

126 §. Det föreslås att de bestämmelser som gäller finska domstolars internationella behörighet i ärenden som gäller underhåll av make stryks i paragrafen. De ersätts genom en hänvisning till rådets förordning om underhållsskyldighet. Den föreslagna ändringen beror på att det i nämnda förordning finns uttömmande bestämmelser om behörighet i ärenden som gäller underhållsskyldighet. Nationella bestämmelser om detta kan därför inte tillämpas efter det att förordningen börjar tillämpas.

128 §. Det föreslås att bestämmelserna om den lag som ska tillämpas på ärenden som gäller underhåll stryks i paragrafen. Den lag som tillämpas på underhåll anges genom en hänvisning till 2007 års Haagprotokoll. Dess

bestämmelser om lagar som ska tillämpas på underhållsskyldighet blir enligt artikel 2 tillämpliga universellt, med andra ord även när bestämmelserna i protokollet medför att lagen i en sådan stat som inte är part i protokollet tillämpas. Nationella bestämmelser som gäller denna fråga kan därför inte tillämpas efter det att protokollet börjar tillämpas inom Europeiska unionen.

2.4 Lagen om underhåll för barn

8 §. I 1 mom. i paragrafen föreskrivs om i vilken kommun avtal om underhållsbidrag ska föreläggas socialnämnden för fastställelse. Det föreslås att momentet ändras så att den behöriga socialnämnden inte längre fastställs enligt barnets företrädares hemvist, utan behörig är socialnämnden i den kommun där barnet är bosatt. Med begreppet bosatt avses den kommun där barnet bor och där de viktigaste beröringspunkterna i barnets liv finns. Platsen där barnet är bosatt är oftast samma som barnets och dess företrädares hemkommun, men detta är inte alltid fallet t.ex. då ett barn till följd av omhändertagande har varit långvarigt placerat i ett familjehem utanför sin hemkommun.

Det föreslås dessutom att socialnämndens behörighet att fastställa avtal om underhållsbidrag utvidgas så att socialnämnden på den ort där den underhållsskyldige är bosatt kan fastställa ett avtal, om barnet inte är bosatt i Finland. För närvarande har underhållsbidrag i dessa fall kunnat fastställas endast av en domstol. Detta ska anses som ett missförhållande, eftersom det är onödigt att ta hjälp av en domstol i sådana fall där den underhållsskyldige är villig att avtala om ärendet.

Socialnämnden tillämpar finsk lag även i fall som har någon form av internationella inslag när den prövar fastställande av ett avtal i de ovan nämnda situationerna. När ett avtal har förelagts socialnämnden för fastställelse i den kommun där barnet är bosatt, beror tillämpningen av finsk lag på artikel 3 i 2007 års Haagprotokoll. Om ett avtal lämnats för fastställelse till socialnämnden i den kommun där den underhållsskyldige är bosatt, ska finsk lag tillämpas med stöd av artikel 4 punkt 3 i protokollet.

De föreslagna ändringarna har samband med rådets förordning om underhållsskyldighet. Avsikten med dessa ändringar är att säkerställa att bestämmelserna om socialnämndens behörighet är förenliga med behörighetsreglerna i förordningen. Ärendet har behandlats i motiveringen till de föreslagna ändringarna av 50 § i äktenskapslagen. I 8 a § föreskrivs om socialnämndens behörighet att fastställa avtal även om ingendera parten är bosatt i Finland.

8 a §. I paragrafen föreslås det att socialnämnden under vissa villkor kan fastställa ett avtal om underhållsbidrag för barn även om ingendera av avtalsparterna är bosatta i Finland. Det första villkoret är att en finsk domstol är behörig i ärendet enligt artikel 3 eller 6 i rådets förordning om underhållsskyldighet. Enligt artikel 3 kan behörigheten utöver en parts hemvist även basera sig på att ett ärende som gäller underhåll har samband med någons rättsliga status eller med ett ärende som gäller föräldraansvar och i vilken domstolen är behörig. I artikel 6 i förordningen ges däremot med vissa begränsningar en möjlighet att utöva behörighet på den grunden att båda parterna är medborgare i staten i fråga.

Det andra villkoret är att parterna i avtalet i enlighet med artikel 7 i 2007 års Haagprotokoll har avtalat om att finsk lag ska tillämpas på underhållsskyldighet. Socialnämnden ska försäkra sig om att ett sådant avtal existerar innan den beslutar om ett avtal kan fastställas. Detta villkor grundar sig på att det inte är ändamålsenligt att kräva att socialnämnden prövar frågan om fastställelse av ett avtal genom att tillämpa lagen i en främmande stat.

Den föreslagna utvidgningen av behörigheten är nödvändig i synnerhet för sådana finländska medborgare som tillfälligt bor utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, men som t.ex. med tanke på en flytt tillbaka till Finland vill att underhållsbidrag fastställs i Finland. Den föreslagna utvidgningen av behörigheten möjliggör även att socialnämnden, som är behörig att fastställa avtal om vårdnad om barn och umgängesrätt, samtidigt kan fastställa avtal om underhåll för barn.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska avtalet föreläggas Helsingfors stads socialnämnd för

fastställelse. Om avtalet uppgörs samtidigt som ett avtal om vårdnad om barn eller umgängesrätt, ska fastställelse av avtalet dock begäras hos socialnämnden i den kommun som är behörig att fastställa ett avtal om vårdnad av barn eller umgängesrätt. Bestämmelser om detta finns i 8 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983).

2.5 Lagen om erkännande och verkställighet av utomlands givet beslut angående underhållsbidrag

1 §. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket rådets förordning om underhållsskyldighet med avvikelse från 1 och 2 mom. primärt ska tillämpas på relationerna mellan stater som enligt förordningen är medlemsstater. Detta skulle vara fallet också utan bestämmelsen med stöd av gemenskapsrättens princip om prioritet och artikel 69.2 i förordningen. Med tanke på lagstiftningens tydlighet är det dock motiverat att tillämpningsordningen anges i 3 mom.

2 §. I paragrafen anges att den gällande konventionen mellan de nordiska länderna om indrivning av underhållsbidrag har företräde i förhållande till bestämmelserna i lagen i fråga. När det till 1 § fogas en hänvisning till rådets förordning om underhållsskyldighet, är det nödvändigt att ändra 2 § så att även tillämpningsordningen för den nämnda konventionen mellan de nordiska länderna och rådets förordning framgår av paragrafen. Denna ordning anges i artikel 69.3 i förordningen. Enligt artikeln hindrar inte förordningen tillämpningen av konventionen mellan de nordiska länderna. Enligt artikel 69.3 andra stycket får svaranden dock inte på grund av tillämpningen av konventionen berövas det skydd som erbjuds enligt artiklarna 19 och 21 i förordningen. Den svarande har således rätt att kräva förnyad prövning av ett beslut eller att verkställigheten av beslutet vägras eller att verkställigheten avbryts med stöd av förordningen även i de fall där ett beslut om underhållsbidrag har meddelats i ett nordiskt land där förordningen tillämpas. Det föreslås att detta anges genom

en hänvisning till artikel 69.3 andra stycket i förordningen.

2.6 Lagen om upphävande av lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur

1 §. I paragrafen föreslås det att lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur (379/1929) upphävs.

I samband med att den internationella familjerätten i Finland reformerats, har bestämmelserna som hör till den internationella privaträttens område överförts till de materiellrättsliga bestämmelserna. Lagen angående familjerättsliga förhållanden av internationell natur har därmed förlorat sin betydelse som en central lag i fråga om den internationella familjerätten i Finland. För närvarande gäller lagen endast till mindre delar. Efter att lagen om upphävande av III avdelningen i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur (782/2010), som antogs av riksdagen den 21 juni 2010, träder i kraft är det endast några bestämmelser i lagens II och IV avdelning som är i kraft.

Det föreslås nu att de nämnda bestämmelserna och således hela lagen upphävs. När bestämmelserna som hör till den internationella privaträttens område fogades till lagen om faderskap genom lag 1016/2009, begränsades de bestämmelser i II avdelningen som blev i kraft i praktiken till att gälla underhåll för barn. När rådets förordning om underhållsskyldighet och 2007 års Haagprotokoll blir tillämpliga, kvarstår det inte ett sådant tillämpningsområde för de nämnda bestämmelserna i II avdelningen att det är motiverat att hålla dem i kraft. Samtidigt upphävs även de särskilda stadgandena i IV avdelningen. En del av dem har ansetts ha en principiell betydelse som är mera omfattande än lagens tillämpningsområde. Sådan är t.ex. bestämmelsen i 56 § om en domstols skyldighet att på tjänstens vägnar söka upplysning om innehåll i en främmande stats lag, om inte en part styrker det. Det faktum att bestämmelsen upphävs är inte i sig ett hinder för att den allmänna rättsprincipen som ligger till grund för bestämmelsen tillämpas även i fortsättningen.

2 §. I paragrafen finns en ikraftträdande-bestämmelse. Lagen träder i kraft den 18 juni 2011, med andra ord den dag då rådets förordning om underhållsskyldighet och 2007 års Haagprotokoll börjar tillämpas.

3 Propositionens konsekvenser

Propositionen möjliggör att rådets förordning om underhållsskyldighet tillämpas i Finland.

Ikraftträdandet av förordningen minskar i viss grad antalet sådana ansökningar om verkställighet av utomlands meddelade beslut om underhållsbidrag som riktas till Helsingfors hovrätt, eftersom ett beslut om underhållsbidrag meddelat i en medlemsstat ofta är verkställbart i en annan medlemsstat utan att det där fastställs som verkställbart. I de fall där en sådan fastställelse av ett beslut meddelat i en medlemsstat behövs, ges den av tingsrätten.

Utrikesministeriets uppgifter som centralmyndighet vid den internationella indrivningen av underhållsbidrag överförs till justitieministeriet. Justitieministeriet är även verksamt som den centralmyndighet som avses i rådets förordning om underhållsskyldighet.

Utrikesministeriets minskande och justitieministeriets på motsvarande sätt ökande arbetsmängd kan uppskattas genom att som utgångspunkt använda antalet ärenden som lämnats in till centralmyndigheten under de senaste åren. År 2009 var antalet fall som gällde internationell indrivning av underhållsbidrag som inlets eller som i övrigt förutsatte åtgärder av centralmyndigheten sammanlagt 172. Av dessa gällde 104 fall indrivning av underhållsbidrag från en främmande stat till Finland och 68 indrivning från Finland till en främmande stat. År 2007 var det sammanlagda antalet motsvarande fall 267, av vilka 202 fall gällde indrivning av underhållsbidrag från en främmande stat och 65 indrivning från Finland till en främmande stat.

Av de nämnda åren var 2009 exceptionellt, eftersom ikraftträdandet den 1 april 2009 av lagen om underhållsstöd och den därav följande överföringen av indrivning av underhållsbidrag från kommunerna till Folkpen-

sionsanstalten tillfälligt minskade antalet ansökningar om indrivning av underhållsbidrag från främmande stater. På grund av detta ger uppgifterna från 2007 en bättre bild av antalet ärenden än uppgifterna från 2009. Ikraftträdandet av rådets förordning förbättrar centralmyndighetens servicenivå i flera medlemsstater i Europeiska unionen, vilket innebär att antalet ansökningar i viss mån kommer att öka till följd av tillämpningen av förordningen. På grund av höjningen av servicenivån och de nya ansökningar förordningen möjliggör kan ansökningarna även sysselsätta centralmyndigheten i aningen högre grad än tidigare.

Utvidgningen av socialnämndernas behörighet ökar i obetydlig mängd de ärenden som gäller fastställelse av avtal om underhållsbidrag, främst i Helsingfors stads socialnämnd.

Ökningen i justitieministeriets arbetsmängd ersätts genom att den summa som motsvarar kostnaderna för en föredragande och en biträdande person överförs från utrikesministeriets huvudtitel till justitieministeriets huvudtitel i statsbudgeten.

4 Beredningen av propositionen

Frågan om överföringen av centralmyndighetens uppgifter från utrikesministeriet till justitieministeriet bereddes i en av utrikesministeriet tillsatt arbetsgrupp där det utöver företrädare från ministeriet som tillsatt arbetsgruppen ingick företrädare från justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Helsingfors stads socialnämnd och Folkpensionsanstalten. Arbetsgruppens betänkande offentliggjordes som utrikesministeriets arbetsgruppspromemoria 2009 med rubriken ”Kansainvälinen elatusavun perintä — Keskusviranomastehtävät ja viranomaiden välinen yhteistyö”.

Förslaget till regeringens proposition bereddes i en av justitieministeriet tillsatt arbetsgrupp där det utöver företrädare från ministeriet som tillsatt arbetsgruppen fanns företrädare från utrikesministeriet, Riksfogdeämbetet, Folkpensionsanstalten och Helsingfors stads socialnämnd. Arbetsgruppens förslag ”Organisering av den internationella indrivningen av underhållsbidrag” har publice-

rats med nummer 40/2010 i justitieministeriets serie betänkanden och utlåtanden.

Med anledning av förslaget begärdes utlåtanden av vissa kommuner och Finlands kommunförbund, vissa rättshjälpsbyråer, Finlands Advokatförbund och Häradsfogdarna i Finland rf. Med några få undantag understödde remissinstanserna förslagen. På basis av remissutfallet och diskussioner med Folkpensionsanstalten har arbetsgruppens förslag ändrats genom att det i lag nr 2 tagits in en bestämmelse enligt vilken Folkpensionsanstalten i vissa situationer själv sköter den internationella indrivningen av underhållsbidrag. Bestämmelsen i lagförslag om centralmyndighetens rätt till handräckning har preciserats på basis av utlåtandena.

5 Andra omständigheter som inverkat på ärendet

Enligt artikel 71 i rådets förordning om underhållsskyldighet ska medlemsstaterna senast den 18 september 2010 meddela kommissionen bl.a. namn och kontaktuppgifter för centralmyndigheter, namn och kontaktuppgifter för de domstolar som har behörighet att behandla ansökningar om verkställbarhetsförklaring i enlighet med artikel 27.1 i förordningen och överklaganden av beslut

med anledning av sådana ansökningar samt vilka språk som godtas för översättning av de handlingar som avses i artiklarna 20, 28 och 40. Medlemsstaterna ska också underrätta kommissionen om omprövningsförfaranden för tillämpning av artikel 19 samt namn och kontaktuppgifter för behöriga domstolar. Kommissionen ska likaså underrättas om senare ändringar av den information som meddelats.

Statsrådet har meddelat nämnda uppgifter villkorligt. Uppgifterna gäller med andra ord under förutsättning att riksdagen godkänner de i regeringens proposition föreslagna lagarna när det gäller uppgifterna i fråga.

6 Ikraftträdande

Avsikten är att centralmyndighetens uppgifter överförs till justitieministeriet från och med ingången av 2011 och att lagen om centralmyndighet i Finland i vissa internationella ärenden som gäller underhållsbidrag träder i kraft då. De övriga föreslagna lagarna skulle träda i kraft den 18 juni 2011, samtidigt som förordningen börjar tillämpas.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om centralmyndighet i Finland i vissa internationella ärenden som gäller underhållsbidrag**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om centralmyndigheten i Finland i internationella ärenden om underhållsbidrag och om centralmyndighetens rätt att få uppgifter och annan handräckning av andra myndigheter i sådana ärenden.

I denna lag föreskrivs också om rätt till rättshjälp i vissa internationella ärenden som gäller underhållsbidrag.

2 §

Centralmyndighet i Finland

Justitieministeriet är

1) den centralmyndighet som avses i artikel 49 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet,

2) det förmedlande och mottagande organ som avses i konventionen om indrivning av underhållsbidrag i utlandet (FördrS 37/1962),

3) den centralmyndighet som avses i artikel 3 i den mellan Finlands regering och Amerikas förenta staters regering ingångna överenskommelsen om verkställighet av underhållsskyldighet (FördrS 74/2007).

Justitieministeriet är förmedlande och mottagande organ också när ömsesidighet iakttas vid internationell indrivning av underhållsbidrag.

Justitieministeriet kan enligt egen prövning vara förmedlande och mottagande organ eller tillhandahålla annan hjälp för indrivning eller fastställelse av underhållsbidrag även i andra fall än de som avses i 1 och 2 mom.

3 §

Centralmyndighetens rätt till handräckning

Trots sekretessbestämmelserna har justitieministeriet vid skötseln av de uppgifter som avses i 2 § rätt att få uppgifter och annan handräckning

1) av statliga och kommunala socialvårdsmyndigheter för att utreda en persons förhållanden och möjligheterna till en uppgörelse i godo,

2) av polismyndigheterna för att lokalisera en person,

3) vid skötseln av en centralmyndighetsuppgift som gäller indrivning av underhållsbidrag av statliga och kommunala socialvårdsmyndigheter och av skattemyndigheterna för att utreda en persons inkomster och förmögenhet samt för att identifiera perso-

nens arbetsgivare eller den som utbetalar personens pension.

4 §

Rättshjälp och befrielse från verkställighetskostnader

Om justitieministeriet eller en av justitieministeriet bemyndigad person företräder en sökande i domstol eller hos någon annan myndighet i Finland i en uppgift enligt 2 §, får sökanden kostnadsfri rättshjälp oberoende av vad som annars föreskrivs om förutsättningarna för rättshjälp

1) i ett ärende som gäller fastställelse av att ett beslut om underhållsbidrag som har fattats i en främmande stat erkänns eller kan verkställas här,

2) i ett ärende som gäller fastställande av faderskap,

3) i ett ärende genom vilket en förälder kan förpliktas att betala underhållsbidrag till sitt barn, samt

4) i ett ärende som gäller ändring av det underhållsbidrag som fastställts för ett barn, om sökande är barnet eller barnets företrädare.

Vad som föreskrivs i 1 mom. 2—4 punkten tillämpas dock endast om barnet är yngre än 21 år när ärendet blir anhängigt.

Om justitieministeriet eller en av justitieministeriet bemyndigad person företräder en sökande vid verkställigheten av ett beslut om underhållsbidrag i en uppgift enligt 2 §, är

sökanden befriad från verkställighetskostnaderna.

5 §

Översättning av handlingar till främmande språk

Om det enligt en internationell förpliktelse som är bindande för Finland behövs en översättning till främmande språk av en handling som hänför sig till en ansökan som ska sändas till en främmande stat i en uppgift enligt 2 §, svarar justitieministeriet för anskaffning av översättningen. Om Folkpensionsanstalten är sökande, svarar denna dock själv för anskaffning av översättningen.

6 §

Lagens subsidiära natur

Denna lag tillämpas endast, om inte något annat följer av Finlands internationella förpliktelser.

7 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Ärenden som är anhängiga vid utrikesministeriet och som hör till centralmyndighetens uppgifter överförs till justitieministeriet när denna lag träder i kraft.

2.

Lag**om tillämpning av rådets förordning om underhållsskyldighet**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag ges kompletterande bestämmelser om hur rådets förordning (EG) nr 4/2009 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet, nedan *förordningen*, ska tillämpas i Finland.

2 §

Bemyndigande för Folkpensionsanstalten att driva in underhållsbidrag

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om centralmyndighet i Finland i vissa internationella ärenden som gäller underhållsbidrag () ska Folkpensionsanstalten sköta indrivningen av underhållsbidrag, om Folkpensionsanstalten med stöd av 19 § i lagen om underhållsstöd (580/2008) har rätt att driva in underhållsbidrag.

Folkpensionsanstalten får vid skötseln av ett sådant ärende som avses i 1 mom. göra en framställan om särskilda åtgärder enligt artikel 53.1 i förordningen till centralmyndigheten i en annan medlemsstat i Europeiska unionen.

3 §

Domstol som fastställer erkännande av beslut och dess verkställbarhet

En i artikel 27 i förordningen avsedd ansökan om verkställbarhetsförklaring av ett be-

slut om underhållsbidrag prövas i tingsrätten. I artikel 27.2 föreskrivs om vilken tingsrätt som är behörig i ärendet.

En i artikel 23.2 i förordningen avsedd ansökan om erkännande av ett beslut om underhållsbidrag prövas av den tingsrätt inom vars domkrets någon av parterna i beslutet är bosatt, eller om bostadsort saknas i Finland, av Helsingfors tingsrätt.

4 §

Förnyad prövning av beslut

En i artikel 19 i förordningen avsedd begäran om förnyad prövning av ett beslut om underhållsbidrag som fattats i Finland prövas av den domstol som har fattat det lagakraftvunna beslutet, med iakttagande i tillämpliga delar av vad som föreskrivs i 31 kap. 3—5 och 14 § i rättegångsbalken.

5 §

Språket i handlingar

Om ett sådant utdrag av ett domstolsbeslut som avses i artikel 20.1 b, artikel 28.1 b eller artikel 40.2 i förordningen har avfattats på något annat språk än finska, svenska eller engelska, ska en översättning av utdraget till finska, svenska eller engelska ges till den finska myndigheten.

En översättning av ett beslut som en finsk myndighet kräver med stöd av artikel 20.2, artikel 28.2 eller artikel 29.2 i förordningen kan förutom på finska och svenska också ges in på engelska.

6 §

rättshjälpsbyråer (258/2002).

Intyg över att förutsättningarna för rättshjälp uppfylls

Ett i artikel 47.3 i förordningen avsett intyg om att parten enligt finsk lag uppfyller förutsättningarna att få rättshjälp utfärdas av en rättshjälpsbyrå som avses i lagen om statliga

7 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av äktenskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i äktenskapslagen (234/1929) 50, 126 och 128 §, sådana de lyder, 50 § i lag 411/1987 samt 126 och 128 § i lag 1226/2001, som följer:

50 §

Makarna kan inbördes ingå avtal om underhållsbidrag som enligt 47 eller 48 § ska betalas till den andra maken. Avtalet ska ingås skriftligen samt för fastställelse föreläggas socialnämnden i den kommun där makarna eller den ena av dem är bosatt.

Om ingendera av makarna är bosatt i Finland, men en finsk domstol enligt artikel 3 eller 6 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet är behörig i ett ärende som gäller underhåll, kan socialnämnden fastställa det avtal som avses i 1 mom. om parterna i enlighet med artikel 7 i Haagprotokollet av den 23 november 2007 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet har avtalat att finsk lag ska tillämpas på underhållsskyldigheten. Avtalet ska

föreläggas Helsingfors stads socialnämnd för fastställelse.

Innan avtalet fastställs ska socialnämnden pröva om avtalet kan anses skäligt med hänsyn till makens behov av underhåll, den andra makens betalningsförmåga och övriga omständigheter som inverkar på saken.

Ett avtal som socialnämnden har fastställt kan verkställas så som ett lagakraftvunnet beslut av domstol.

126 §

En finsk domstol kan pröva ett ärende som gäller äktenskapets personliga rättsverkningar, om svaranden är bosatt eller har hemvist i Finland.

En finsk domstol som är behörig i ett ärende som gäller äktenskapsskillnad kan i samband med detta ärende pröva ett ärende som gäller de personliga rättsverkningarna av äk-

tenskap och som behöver avgöras på grund av äktenskapsskillnaden.

I fråga om behörighet i ärenden som gäller underhållsskyldighet tillämpas dock vad som föreskrivs i rådets förordning (EG) nr 4/2009 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet.

128 §

På äktenskapets personliga rättsverkningar tillämpas lagen i den stat där vardera maken har hemvist. Har makarna inte hemvist i samma stat, tillämpas lagen i den stat där

vardera maken under äktenskapet senast hade hemvist, om den ena av makarna fortfarande har hemvist där. I andra fall än de som avses ovan tillämpas lagen i den stat till vilken makarna med beaktande av alla omständigheter som inverkar på saken har närmaste anknytning.

I ett ärende som gäller rätten till underhåll tillämpas dock den stats lag som enligt Haagprotokollet av den 23 november 2007 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet ska tillämpas på underhållsskyldighet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om underhåll för barn

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om underhåll för barn (704/1975) 8 § 1 mom. och *fogas* till lagen en ny 8 a § som följer:

3 kap.

Fastställelse av underhållsbidrag genom avtal

8 §

Avtal om underhållsbidrag ska för fastställelse föreläggas socialnämnden i den kommun där barnet är bosatt eller, om barnet inte är bosatt i Finland, socialnämnden i den kommun där den underhållsskyldige är bosatt. Om ingendera av dem är bosatt i Finland, gäller om fastställelse av avtalet vad som föreskrivs i 8 a §.

8 a §

Socialnämnden kan fastställa ett avtal om underhållsbidrag även om barnet eller den underhållsskyldige inte är bosatt i Finland, om en finsk domstol är behörig i ärendet enligt artikel 3 eller 6 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet och parterna har avtalat att finsk lag ska tillämpas på underhållsskyldigheten i enlighet med artikel 7 i Haagprotokollet av den 23 november 2007 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet.

Det avtal som avses i 1 mom. ska föreläggas Helsingfors stads socialnämnd för fastställelse. Om avtalet uppgörs samtidigt som ett avtal om vårdnad om barn eller umgängesrätt, ska fastställelse av avtalet dock begäras hos socialnämnden i den kommun som är behörig att fastställa ett avtal om vårdnad om barn eller umgängesrätt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 1 och 2 § i lagen om erkännande och verkställighet av utomlands givet beslut angående underhållsbidrag

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om erkännande och verkställighet av utomlands givet beslut angående underhållsbidrag (370/1983) 2 § och fogas till 1 § ett nytt 3 mom. som följer:

1 §

Med avvikelse från 1 och 2 mom. ska rådets förordning (EG) nr 4/2009 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet, primärt tillämpas på relationerna mellan stater som enligt artikel 1.2 i förordningen är medlemsstater.

na beslut om underhållsbidrag gäller och kan verkställas trots bestämmelserna i denna lag i enlighet med den mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige slutna konventionen angående indrivning av underhållsbidrag (FördrS 8/1963), om ingenting annat följer av andra stycket i artikel 69.3 i den förordning som nämns i 1 § 3 mom.

2 §

I Danmark, Island, Norge och Sverige giv-

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.**Lag****om upphävande av lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur (379/1929).
2 §
Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 17 september 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Tuija Brax*

*Bilaga
Parallelltext*

3.

Lag

om ändring av äktenskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i äktenskapslagen (234/1929) 50, 126 och 128 §, sådana de lyder, 50 § i lag 411/1987 samt 126 och 128 § i lag 1226/2001, som följer:

Gällande lydelse

50 §

Makarna kan inbördes ingå avtal om underhållsbidrag som enligt 47 eller 48 § skall betalas till den andra maken. Avtalet skall ingås skriftligen samt för fastställelse föreläggas socialnämnden i den kommun där makarna eller den ena av dem har sin hemort.

Innan avtalet fastställs skall socialnämnden pröva om avtalet kan anses skäligt med hänsyn till makens behov av underhåll, den andra makens betalningsförmåga och övriga omständigheter som inverkar på saken.

Föreslagen lydelse

50 §

Makarna kan inbördes ingå avtal om underhållsbidrag som enligt 47 eller 48 § ska betalas till den andra maken. Avtalet ska ingås skriftligen samt för fastställelse föreläggas socialnämnden i den kommun där makarna eller den ena av dem *är bosatt*.

Om ingendera av makarna är bosatt i Finland, men en finsk domstol enligt artikel 3 eller 6 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet är behörig i ett ärende som gäller underhåll, kan socialnämnden fastställa det avtal som avses i 1 mom. om parterna i enlighet med artikel 7 i Haagprotokollet av den 23 november 2007 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet har avtalat att finsk lag ska tillämpas på underhållsskyldigheten. Avtalet ska föreläggas Helsingfors stads socialnämnd för fastställelse.

Innan avtalet fastställs ska socialnämnden pröva om avtalet kan anses skäligt med hänsyn till makens behov av underhåll, den andra makens betalningsförmåga och övriga omständigheter som inverkar på saken.

Ett avtal som socialnämnden har fastställt kan verkställas så som laga kraft vunnet utslag av domstol.

Ett avtal som socialnämnden har fastställt kan verkställas så som *ett lagakraftvunnet beslut* av domstol.

126 §

En finsk domstol kan pröva ett ärende som gäller äktenskapets personliga rättsverkningar, om svaranden är bosatt eller har hemvist i Finland.

Ett ärende som gäller underhåll kan prövas av en domstol i Finland också om den som har rätt till underhåll är bosatt eller har hemvist i Finland.

En finsk domstol som är behörig i ett ärende som gäller äktenskapsskillnad kan i samband med detta ärende pröva ett ärende som gäller underhåll av make eller något annat sådant ärende som gäller de personliga rättsverkningarna av äktenskap och som behöver avgöras på grund av äktenskapsskillnaden.

128 §

På äktenskapets personliga rättsverkningar tillämpas lagen i den stat där vardera maken har hemvist. Har makarna inte hemvist i samma stat, tillämpas lagen i den stat där vardera maken under äktenskapet senast hade hemvist, om den ena av makarna fortfarande har hemvist där.

I andra än i 1 mom. avsedda fall tillämpas lagen i den stat till vilken makarna med beaktande av alla omständigheter som inverkar på saken har närmaste anknytning. I ett ärende som gäller rätten till underhåll tillämpas dock lagen i den stat där den som har rätt till underhåll har hemvist.

126 §

En finsk domstol kan pröva ett ärende som gäller äktenskapets personliga rättsverkningar, om svaranden är bosatt eller har hemvist i Finland.

En finsk domstol som är behörig i ett ärende som gäller äktenskapsskillnad kan i samband med detta ärende pröva ett ärende som gäller de personliga rättsverkningarna av äktenskap och som behöver avgöras på grund av äktenskapsskillnaden.

I fråga om behörighet i ärenden som gäller underhållsskyldighet tillämpas dock vad som föreskrivs i rådets förordning (EG) nr 4/2009 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet.

128 §

På äktenskapets personliga rättsverkningar tillämpas lagen i den stat där vardera maken har hemvist. Har makarna inte hemvist i samma stat, tillämpas lagen i den stat där vardera maken under äktenskapet senast hade hemvist, om den ena av makarna fortfarande har hemvist där. *I andra fall än de som avses ovan tillämpas lagen i den stat till vilken makarna med beaktande av alla omständigheter som inverkar på saken har närmaste anknytning.*

I ett ärende som gäller rätten till underhåll tillämpas dock den stats lag som enligt Haagprotokollet av den 23 november 2007 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet ska tillämpas på underhållsskyldighet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av lagen om underhåll för barn**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om underhåll för barn (704/1975) 8 § 1 mom. och
fogas till lagen en ny 8 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 kap.

**Fastställande av underhållsbidrag genom
avtal**

**Fastställelse av underhållsbidrag genom
avtal**

8 §

Avtal om underhållsbidrag skall för fastställelse föreläggas socialnämnden i den kommun, där barnets i 5 § 1 mom. avsedda företrädare har sin hemvist.

8 §

Avtal om underhållsbidrag ska för fastställelse föreläggas socialnämnden i den kommun där *barnet är bosatt eller, om barnet inte är bosatt i Finland, socialnämnden i den kommun där den underhållsskyldige är bosatt. Om ingendera av dem är bosatt i Finland, gäller om fastställelse av avtalet vad som föreskrivs i 8 a §.*

8 a §

Socialnämnden kan fastställa ett avtal om underhållsbidrag även om barnet eller den underhållsskyldige inte är bosatt i Finland, om en finsk domstol är behörig i ärendet enligt artikel 3 eller 6 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet och parterna har avtalat att finsk lag ska tillämpas på underhållsskyldigheten i enlighet med artikel 7 i Haagprotokollet av den 23 november 2007 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet.

Det avtal som avses i 1 mom. ska föreläggas Helsingfors stads socialnämnd för fastställelse. Om avtalet uppgörs samtidigt som ett avtal om vårdnad om barn eller umgängesrätt, ska fastställelse av avtalet dock begä-

24
Gällande lydelse

RP 144/2010 rd

Föreslagen lydelse

*ras hos socialnämnden i den kommun som är
behörig att fastställa ett avtal om vårdnad
om barn eller umgängesrätt.*

*Denna lag träder i kraft den
20 .*

5.

Lag**om ändring av 1 och 2 § i lagen om erkännande och verkställighet av utomlands givet beslut
angående underhållsbidrag**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om erkännande och verkställighet av utomlands givet beslut angående underhållsbidrag (370/1983) 2 § och
fogas till 1 § ett nytt 3 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

1 §

Med avvikelse från 1 och 2 mom. ska rådets förordning (EG) nr 4/2009 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet, primärt tillämpas på relationerna mellan stater som enligt artikel 1.2 i förordningen är medlemsstater.

2 §

I Danmark, Island, Norge och Sverige givna beslut angående underhållsbidrag gäller och kan verkställas utan hinder av stadgandena i denna lag i enlighet med den mellan Finland och dessa stater i Oslo den 23 mars 1962 slutna konventionen angående indrivning av underhållsbidrag (FördrS 8/63).

2 §

I Danmark, Island, Norge och Sverige givna beslut *om* underhållsbidrag gäller och kan verkställas *trots bestämmelserna i denna lag i enlighet med den mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige slutna konventionen angående indrivning av underhållsbidrag (FördrS 8/1963), om ingenting annat följer av andra stycket i artikel 69.3 i den förordning som nämns i 1 § 3 mom.*

Denna lag träder i kraft den 20 .